

ביצד מברכין פרק שישי ברכות

לה.

עין משפט גר מצוה

א א מיי פיה מהל' ברכות
 [בלקס 6 א] סגמ טעמין
 טוע'ע איה סמון רב פ"א:
 ב ב מיי ומוג סמ טור
 וטוע'ע איה סמון רב
 פ"ב א:
 ג ג מיי פ"ב סג' ב סגמ
 טעמין טוע'ע איה ס' קסו
 טעמין:
 ד ד מיי פ"ב סג' א
 סגמ טעמין טוע'ע איה
 סמון רב סעף א:
 ה ה מיי פ"ב סגמ טעמין
 טוע'ע איה סמון רב סעף א:
 ו ו מיי פ"ב סגמ טעמין
 טוע'ע איה סמון רב סעף א:
 ז ז מיי פ"ב סגמ טעמין
 טוע'ע איה סמון רב סעף א:
 ח ח מיי פ"ב סגמ טעמין
 טוע'ע איה סמון רב סעף א:
 ט ט מיי פ"ב סגמ טעמין
 טוע'ע איה סמון רב סעף א:
 י י מיי פ"ב סגמ טעמין
 טוע'ע איה סמון רב סעף א:

מוסף רש"י

המוציא לחם מן הארץ.
 עשר תבית הללו כנגד עשר
 מנות התלויות במזבח, לא
 תמרו, ויבטע כלאים, לקט,
 תבואה, ופאה, חלה, תרומה,
 מעשר ראשון, ושני, ועמ'
 וכנגד עשר תבית שמקרא
 זה (הכליל קד די) מלמדת
 תלמי לנהנה ועבד לעבודת
 השם, לזכור את כל הארץ
 (שודד רש"י ט"ו זח. הפרדט
 ע"י קצ' ולכן תרץ ללבוש
 עשר תבית כנגד עשר
 אלו (הפרדט ט"ו). כשהוא
 שבע מברך. מזה לנכך
 ולזכות על שבע, כשהוא
 רבע. והוא כל הפסוק רעבו
 על ידי בתינו של הקציה,
 לא כל שכן. זה ארץ
 לנכך להקציה יומר (קמון
 ח"ה). וזית מצד מזרח
 אתי. בתמיה, וכי מדלשה בעי
 למעליה. והכל כסו הוא
 (ב"מ פ"ט).

רבינו הגאון

ואי נמי יליף גזרה שוה
 אשכנזי לאחריזי לפניו
 מנזן. (ויפושן ואפילו אי
 יליף גזירה שוה ואייתר
 ליה חד הילול לברכה, כמה
 דאייתר חד הילול למנן
 דהני טע רבעי. הא תיבה
 לאחריזי, ברכה לפניו מנן
 להו לתרייתו. ודחינן הא
 לא קשיא, כיון דילפת
 ברכה לאחריזי מן התורה,
 ברכה לפניו (מקל וחומר)
 מיתו לה, כשהוא שבע
 מברך כשהוא רעב לא
 כל שכן ועמדה ההלכה.
 ודויקנן הא גיחא למנן
 דהני טע רבעי, ומרבי לכל
 אילן ברביעי, אייתר ליה חד
 הילול לברכה לאחריזי,
 ולפניהם מקל וחומר, אלא
 דבר דהני טע רבעי. ונמי
 כהן כהן כהן. וקרא נסמי
 לעיל אסמכתא ענלמא והגמרא לה
 סבור מתחלה דלמוד וגמור הוא:
 כאן

ביצד מברכין. לא שייך להקשות תנא היכא קאי דקמני כליד
 דפרכין זריש מילתינן (ד' ג) משום דהכא סברה הוא לנכך
 כדמסיק בגמרא דלסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה אי נמי י"ל
 דקאי אמתני דמי שמטו (ד' ה:) דקמני בעל קרי מנכך לאחריזי ואינו

מנכך לפניו והכי נמי שייך הכא לנכך
 על כל דבר ודבר ע"כ קאמר הכא
 לילד מברכין:

אחריזה והדר אבליה. ימינה
 למה לי קרלה הא צפ"ב
 דקדושין (ד' ה:) גמרינן קדש קדש
 ממעשר שני א"כ נילף ממעשר שני
 וי"ל אי ללא קדש דהולוים הוא אמניא
 לאדרכה נילף לחומרא קדש קדש
 משציעית ואין לו פדיון. עוד פי'
 רבינו חיים כהן אי מהסת הוא אמניא
 כי מעשר שני ממס והוקא בזמן
 שמעשר שני נוהג כמו צנשה ראשונה
 ושניה ורביעית וחמישית לשמטה
 נוהג חלול אכל שליטת ושצית שמעשר
 עני דוקא אימיה לא קמ"ל חלולוטי:
שאין אומרים שיריה אלא ע"ז היין.
 פירוש אין אומרים שירה על
 שום אכילת מנחה כגון זריקת דמיסב
 ונסוך המיסי כי אם על היין אבל
 ודאי מזינו שירה בלא יין כגון הלל
 שצמחית פסחיס (תמיד נשחט ד'
 פד.) וצ"ש בתוספות:

ולכמאן דתני כרם רבעי וכו'.
 ועמה קיימא לן דרבעי
 נוהג אף בצמ"ל מיהו ברכה שוה ולא
 בשאר אילנות דכל המייקל בנכך הלכה
 כמותו בצמ"ל (ו) וכרם רבעי בזמן הזב'
 מחללין על שוה פרוט' ושוחקו ומטילו
 לנהר וכן מפורש בשאלתות דרב אחאי
 ופרשט קדושין סימן קן:

ואת"י נמי זית במה הצד. וא"ת
 איכא למפרך מה הלכה השוה
 שכן מייבסי בלפט דבכרס הצד היינו
 לקט משא"כ צוית לזין צו לקט וי"ל
 דניחא ליה למפרך פירכא אפי' יהא
 הלד השוה חסוד למימי זית מיינה מ"מ
 קאמר דשאר מייני לא ידע מייני:
התינח לאחריזי. דעיקר צנשה
 לאחריזי דכתיבי ואכלת
 ושצעת וזכרת: **לפניו** צ"ב"ש.
 לאו ק"ו הוא דלסן כן תהא צנשה
 דלפניו מדאורייתא ולעיל פרק מי
 שמתו (דף כ"א). משמע גבי בעל קרי
 ללא דאורייתא הוא ואפי' רבי יהודה
 לא פליג אלא משום דששין כהלכות
 דרך ארץ (שס ד' כ"ג):^ו

דבר שאין גודלו מן הקרקע. כגון
 צמר ותלז. וא"ת מתי איריא
 צמר אפילו ירקות נמי לא אחי' ליה
 וי"ל דאיכא למימר קמה תוכיח ולפי'
 רש"י ניחא דגריס ללאו צר נטיעה
 מינין וליכא למימר דלמא משאר
 אילנות דאיכא למפרך מה להנן שכן
 מייבסי פסיא: **אלא** סברה הוא
 אסור פאדם שיהנה בו. וקרא נסמי
 לעיל אסמכתא ענלמא והגמרא לה
 סבור מתחלה דלמוד וגמור הוא:
 כאן

העוה"ז בלא ברכה ילך אצל חכם ילך אצל חכם מאי
 עביד ליה הא עביד ליה איסורא אלא אמר רבא ילך אצל חכם מעיקרא וילמדנו ברכות כדי שלא יבא לידי מעילה
 אמר רב יהודה אמר שמואל כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים שנא' 'לה' הארץ ומלוואה
 ר' לוי רמי כתיב 'לה' הארץ ומלוואה וכתיב 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם לא קשיא כאן קודם ברכה
 כאן

ביצד מברכין וכו' חוץ מן היין. שמתוך חשיבותו קצתו לו צרכה
 לעזמו וכן הפת: **בורא מיני דשאים.** לפי שיש בכלל פרי
 האדמה דשאים חרעים כגון קטניות ורבי יהודה בעי היכר צרכה לכל
 מין ומין: **גב' קדש הלולים.** בנטע רבעי כתיב ומשמע שני הלולים

ביצד מברכין על הפירות על פירות
 האילן הוא אומר בורא פרי העין
 חוץ מן היין שעל היין הוא אומר בורא פרי
 הגפן ועל פירות הארץ הוא אומר בורא פרי
 האדמה חוץ מן הפת שעל הפת הוא אומר
 המוציא לחם מן הארץ ויעל הירקות הוא
 אומר בורא פרי האדמה רבי יהודה אומר
 בורא מיני דשאים: **גב' מנא ה"מ** דתנתו
 רבנן יקדש הלולים לה' מלמד שמעונים
 ברכה לפנייהם ולאחרייהם מכאן אמר ר"ע
 אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיברך
 והאי קדש הלולים להכי הוא דאתא האי
 מביעי ליה חד דאמר רחמנא א אחליה והדר
 אכליה ואידך דבר הטעון שירה מעון חלול וכדו'
 ושאינו טעון שירה אין טעון חלול וכדו'
 שמואל בר נחמני א"ר יונתן דאמר ר'
 אומרים שירה אלא על היין שנאמר ותאמר
 להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח
 אלהים ואנשים אם אנשים משמח אלהים

במה משמח מכאן שאין אומרים שירה אלא
 על היין הניחא לכמאן דתני נטע רבעי
 אלא לכמאן דתני כרם רבעי מאי איכא
 למימר דאתמר ר' חייא ור' שמעון ברבי א. חד
 תני כרם רבעי וחד תני נטע רבעי ולכמאן
 דתני כרם רבעי וניחא אי יליף ג"ש דתניא
 ר' אומר נאמר כאן בלהוסיף לכם תבואתו
 ונאמר להלן ותבואת הכרם מה להלן ברכה
 אף כאן כרם אייתר ליה חד הלול לברכה
 ואי לא יליף גזרה שוה ברכה מנא ליה ואי
 נמי יליף גזרה שוה אשכנזי לאחריזי לפניו מנין
 הא לא קשיא דאתיא בקל וחומר ב כשהוא
 כרם שאר מיינין מנין דיליף מוכרם מה כרם
 שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן אשכנזי
 דבר שנהנה ומעון ברכה אף כל דבר שנהנה
 מעון ברכה איכא למפרך מה לברם שכן חייב
 בעוללות קמה תוכיח מה לקמה שכן ייבית
 בחלה כרם יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי
 זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן
 דבר שנהנה ומעון ברכה אף כל דבר שנהנה
 מעון ברכה מה להצד השוה שבהן שכן יש
 בו צד מזבח ואתי נמי זית דאית ביה צד מזבח
 וזית מצד מזבח אתי והא בהדיא כתיב ביה
 כרם דכתיב ויבער מגדיש ועד קמה ועד
 כרם זית אמר ר' רב פפא כרם זית אקרי כרם
 סתמא לא אקרי מ"מ קשיא מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד מזבח
 אלא דיליף לה משבעת המינין מה שבעת המינין דבר שנהנה ומעון ברכה
 אף כל דבר שנהנה מעון ברכה מה לשבעת המינין שכן חייבין בככורים
 ועוד התינח לאחריזי לפניו מנין הא לא קשיא דאתי בקל וחומר כשהוא שבע
 מברך כשהוא רעב לכ"ש ולמאן דתני נטע רבעי הא תינח כל דבר נטיעה
 דלאו בר נטיעה כגון בשר ביצים ודגים מנא ליה אלא סברה הוא אסור לו
 לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה: ת"ר אסור לו לאדם שיהנה מן
 העוה"ז בלא ברכה וכל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה מעל מאי תקנתיה ילך אצל חכם ילך אצל חכם מאי
 עביד ליה הא עביד ליה איסורא אלא אמר רבא ילך אצל חכם מעיקרא וילמדנו ברכות כדי שלא יבא לידי מעילה
 אמר רב יהודה אמר שמואל כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים שנא' 'לה' הארץ ומלוואה
 ר' לוי רמי כתיב 'לה' הארץ ומלוואה וכתיב 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם לא קשיא כאן קודם ברכה
 כאן

שצעת וזכרת (דברים ח) וסמך ליה
 ואכלת ושצעת וזכרת: **זד מוצח.** יין
 נלכסיס וסלת למנחות: **זו מינין.**
 האמורים צרך מנחה וטעורה וגו'
 (שס ח) ובתרייתו כתיב ואכלת ושצעת
 וזכרת: **שכן טעונים כנורים.** דהכי
 אמרינן במנחות (פ"ט ד' פד): נאמר
 כאן ארץ זו כי בצמתי אל הארץ (דברים
 טו) ונאמר להלן ארץ חטה וטעורה (מה
 להלן שצח הארץ אף כאן שצח הארץ:
אלא סברה הוא. לתירווייהו אית ליה
 מעון ברכה למאן דתני כרם יליף צנשה
 מו' המייניס איכא פירכא שכן טעונים
 צכורים ולמאן דתני נטע רבעי איכא
 למפרך התינח מידי דבר נטיעה דלאו
 בר נטיעה מנלן אלא סברה הוא דכיון
 דנהנה צריך להודות למי שצדשס:
מעל. כנהנה מן ההקדש דכתיב
 לה' הארץ ומלוואה כדאמרין לקמן:
 א לאחזר צנשה. הכי היא לזני דאס:
 גזול

גב' אחיזה והדר אבליה.
 בינושמי פ"ו דפאה אמר
 אף דרשה דהלא לא
 מתמנע רבנן עין ה' לה'. אלא
 הוא כירושלמי כי נדמה על
 דרשה ללא הדרגה אלא
 ליע מלמדות: שם חד תני
 כרם רבעי. פי' טעם מג
 ע"כ ש"י רבי קלא וצ"ב:
 שם ברם זית אקרי. וע"כ
 זה חולין קלט ע"כ וטעין
 תוס' ד"ה ולמאן בו' שוה
 פיהו. וכן הוא כתיבי פי' א
 ובש"י ומוהו לו כיון דילפת
 חלו חלול ממעשר לבעי חלול
 על דבר שפלו זורה ואי'ע:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש הוסיף.
 אבל כיון ששבעתו
 מהאי קרא שבעתין
 אותו כמעשר אית
 לן למלך שפיר קדש
 קדש ממעשר. ב. בתוס'
 ר"ש הוסיף. הקטרה.
 ג. בתוס' ר"ש הוסיף. וגם
 כלילי פסחים ובהלכות
 בראשיתון
 דברבי הימים. ד. בתוס'
 ר"ש חב. דקיי"ל כמאן
 דתני חב רבעי אבל נטע
 רבעי לא הוי קיימא לן כל
 המיקל דכו' א"כ אין נטע
 רבעי נהנה עכשו אבל
 כרם רבעי נהנה. ה. בתוס'
 ר"ש חב. דאיכא למיפרך
 מה להני שכן מין אילן ויש
 בהם זין ועלה ונטע רבעי
 כמשי"כ בירקות (ועיין שם
 מבגיה שהארץ הרבה
 בבאר הגורסה שבכרבי
 התוס' מה להנך וכן
 חייבים הפאה והבא
 מספר מעשי חייא שגורס
 "חייבים בערלה").

א) לקמן ל"ה. ב) ס' פ"ב
 קדושין פ"ו פ"ו. א) ערכין
 י"א. ד) (לקמן מ"ג) ע"ש
 פירשי ד"ה כשהוא רעב וכו'
 ד"ה כשהוא רעב וכו'
 א) (קדושין ח' א. ופ"ט).
 ב) ז"מ פ"ו. ג) תוספתא
 (א) (א) (א) (א) (א) (א) (א)
 ט) אשר תכלה מלך.
 י) (דברים ח. ט) (שי"ך לע"ב).
 י) ויש מוס' ז"ק סט: ד"ה
 קדש וכו' צמר יבוא וכו'
 קדושין ט: ד"ה גמל.
 ח) ויש היטב מוס' קדושין
 ז: ד"ה אחרון. ט) ויש
 מוס' יומא עט. ומוס' סוה
 ט: ומוס' סוף ק"ן. ד"ה ואלו,

תורה אור השלם

1. ובשנה הרביעית יהיה
 כל פריו קדש הלולים ליה.
 וקרא י"ט עד
 2. ותאמר להם הגפן
 החדלתי את תירושי
 המשמח אלהים ואנשים
 והדלתי לנטע על העצים.
 שופטים ט: יג
 3. ובשנה החמישית
 תחדלתי את תירושי
 המשמח אלהים ואנשים
 והדלתי לנטע על העצים.
 שופטים ט: יג
 4. לא תורע פרךך בלאים:
 פן תקדש המלאך הנורע
 אשר תורע ותבואת
 הקרב: דברים כב ט
 5. ויבער אש כלפניו
 וישלח בקמות פלשתים
 ויבער מגדיש ועד קמה
 ועד פרך דתו.
 שופטים טו ה
 6. לזרוד ממוזר לוי הארץ
 ומלאוה תבל וישיב ק"ו
 תהלים כד א
 7. השמים שמים לוי
 והארץ נתן לבני אדם:
 תהלים קט טו